

Reflexions ètiques i pedagògiques sobre el 'Juga Verd Play'

Mauro Valenciano Oller*

Resum

Actualment s'està mirant de combatre les imperfeccions percebudes del sistema esportiu infantil i juvenil gairebé exclusivament a través de la modificació de les regles de joc. Això es condensa en determinades propostes, una de les quals analitzarem: el programa *Juga Verd Play*. El propòsit d'aquest programa és fomentar una sèrie de valors pel gruix dels participants, sent la base de funcionament del sistema un procés de votacions dels diferents actors en el qual el que votin podrà decantar la victòria. Així els tècnics, els àrbitres, els pares i mares, i una nova figura que vigila el comportament de les aficions, el tutor de grada, participen votant. La tesi que defensem en aquest article és que aquest camí no resulta profitós pel desenvolupament psíquic dels infants, i per aquesta raó considerem que ens trobem davant d'un assumpte que mereix plantejar un adequat debat ètic.

Paraules clau

Juga Verd Play, filosofia, competició esportiva, desenvolupament psíquic de l'infant, salut pública

Recepció original: 3 de juny de 2016

Acceptació: 27 de setembre de 2016

Publicació: 20 de desembre de 2016

Sería tan fácil, este asunto de transformar el mundo, si solo fuera cuestión de crear la maquinaria necesaria.

Lewis Mumford (1922)

Introducció

Darrerament hem viscut una allau de proclames referides als efectes guaridors de l'esport, ja sigui per educar en valors, afavorir la integració d'immigrants o disminuir les actituds racistes o sexistes que apareixen a les nostres societats, en diferents àmbits. Ara bé, totes aquestes aspiracions cal posar-les en el seu degut lloc i no pensar que l'esport ho pot tot, cosa que alguns autors han advertit amb molt de seny (Coalter, 2007). Cal que tinguem clar, doncs, que tot aquest ventall d'efectes guaridors i el potencial educatiu de l'esport no és obligat que es doni en tota manifestació esportiva: en el millor dels casos, pot esdevenir, però s'han de donar determinades circumstàncies, condicions. No hi ha, doncs, cap garantia que això succeeixi pel sol fet de practicar esport. Tampoc resulta raonable establir cap obligació, cap imposició que l'esport eduqui als seus participants.

Ara bé, al meu entendre, caldria vetllar, d'inici, per tal que els participants poguessin aprendre la pròpia disciplina tècnica que planteja l'esport mentre s'ho passen bé. L'activitat física i esportiva pot esdevenir, és clar, una experiència educativa, però lamentablement s'ha creat una distinció entre un esport que ensenya la tècnica (esport compe-

(*) Llicenciat en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport. Entrenador superior de bàsquet. Actualment, treballa com autònom fent diferents activitats esportives amb infants i adults, així com activitats de formació continuada amb àrbitres i entrenadors esportius. Ha publicat diferents llibres en l'àmbit de la pedagogia esportiva, com ara *El entrenador y el equipo* (Barcelona, Paidotribo, 2008) i *Aprender a ganar. La competición en el desarrollo de los deportistas* (Barcelona, Inde, 2012), entre d'altres. És membre fundador de l'Associació Societat Científica Metaescrits. Adreça electrònica: keysport@gmail.com

titiu), un esport que educa en valors (esport educatiu) i un esport que conrea hàbits físics saludables (esport salut). Aquesta situació està reflectida, tanmateix, en el següent fragment:

Perquè sovint les opinions que tenim en relació amb l'esport són parcials, enfrontades i excloents les unes de les altres: el club que potencia l'esport de cara al rendiment i per guanyar competicions sembla que no pugui educar en valors; el club que posa l'accent en el fet que els nois i noies gaudeixin dóna l'aparença que no pugui ensenyar, o el club que té com a objectiu educar sembla que no pugui estimular la competició entre els esportistes. Aquestes idees i opinions han anat posant etiquetes a l'esport i, com a conseqüència, és possible sentir que un club és més educatiu que un altre perquè treballa els valors o que un altre és més recreatiu perquè aconsegueix que els nois gaudeixin més, o que un és més competitiu perquè obté més victòries. (Arumí, 2015, p. 26)

D'acord amb el que apunta Arumí, no hem de pensar en aquests elements com incompatibles, encara que la visió distorsionada que ara impera sembla que convingui que s'ha de triar entre quedar-se amb un o l'altre. De fet, l'esport infantil s'anomena sovint també com esport educatiu o formatiu, contraposat a un model suposadament diferent i allunyat: l'esport competitiu. Dit això, la confluència d'aspectes motrius, relacionals i normatius suposa una excel·lent oportunitat per desenvolupar habilitats de diferent tipus. Tot això ens ha de fer plantejar-nos quin esport com a font de salut. Al meu entendre, cal que incorpori l'aprenentatge d'elements tècnics, no pot ser simplement un mitjà d'educació moral, una eina. L'esport és valuós en si mateix com expressió humana, potencialment atractiva estèticament i tècnica.

En el moment actual, i donada una certa inflació de les propostes sobre la idea que *l'esport ha d'educar* (Coalter, 2007), les habilitats ara per ara més importants d'ensenyar són les pròpiament motrius, les relacionades amb la tècnica. No obstant això, per aconseguir que l'aprenentatge esportiu sigui reeixit, cal enfrontar quelcom que força sovint no s'entoma: el vincle ofert pels entrenadors i monitors als jugadors. I lligat al tema del vincle formatiu, és clar, tenim la qüestió ètica. Si tirem una mica més del fil, apareix l'eterna discussió sobre la formació dels tècnics que, malauradament, sempre acaba concretant-se amb canvis curriculars i no amb mesures decidides orientades a millorar radicalment la formació d'entrenadors. Ètica professional, formació dels tècnics i desenvolupament dels jugadors estan estretament lligats, encara que en ocasions es miri d'una manera compartimentada.

A nivell pedagògic, cal tenir ben present que qualsevol millora assolida estarà en estreta relació amb la dedicació o esforç que hàgim invertit. Molt recentment el professor de secundària Alberto Royo (2016) ha posat el crit al cel en el seu excel·lent llibre. Royo diu de manera convençuda que a l'escola d'avui, els infants van a passar-s'ho bé en lloc d'aprendre, i que el sistema educatiu defuig parlar en termes d'esforç, coneixements i exàmens. Certament, faig meva la seva crida. Pel que fa al món de l'esport, el mateix Joan Arumí havia indicat un aspecte semblant, també de perilloses conseqüències:

Durant un temps, es va emetre un anunci de televisió d'un cotxe, dels anomenats esportius, l'eslògan del qual era el següent: «*Esportivitat sense esforç*»; me'l mirava i em treia de polleguera. Ara ja no calia entrenar, ara ja no calia seguir un procés; anem directament al producte final: et compres un cotxe i ets esportista. Amb les mans al volant i sense haver fet el mínim esforç serà molt ràpid i podràs viure les sensacions de la velocitat, serà potent i podràs viure el que és una arrencada a màxima potència. (Arumí, 2007, p. 20)

Aquesta és una indicació necessària per situar el debat sobre allò formatiu de l'esport. Si es dóna el cas que l'esforç deixa de tenir reconeixement, penso que van maldades. Fetes aquestes advertències sobre els aspectes pedagògics a l'esport (i més enllà

de l'esport), al meu parer avui resulta d'allò més urgent i necessari consagrar-nos generosament a la tasca de formació. Entenc que una proposta adient seria analitzar els vincles pedagògics en els termes propis del treball grupal tal com el desenvolupa Wilfred Bion (1980), més que no pas dirigir l'atenció gairebé exclusivament a la modificació de currículum i/o els reglaments de joc, com passa a hores d'ara. La tendència avui establerta –de la qual el *Juga Verd Play* és una bona mostra– gira al voltant de la modificació normativa. D'acord a aquesta orientació, el canvi normatiu es planteja com a solució pels problemes establerts, tot i que decantar-nos pel treball grupal suposaria poder analitzar les dinàmiques de funcionament instituïdes i aclarir què està passant dins dels grups. Ara bé, endinsar-nos en aquest assumpte seria desviar-nos del tema que vull analitzar. Que consti en acta. Anem a pams per analitzar el tema.

El 'Juga Verd Play'

El dilluns 19 de gener de 2015 el diari *Ara* va publicar, en la seva secció «Tema del dia», una sèrie d'articles relacionats amb un programa desenvolupat en el gruix de les competicions dels esports d'equip al Consell Esportiu del Baix Llobregat. Aquest programa té el nom de *Juga Verd Play*. L'abast d'aquesta cobertura mediàtica no era casual, sinó que d'alguna manera responia a un degoteig que s'havia anat donant durant un mes, mes i mig abans. Les sis o set setmanes anteriors a l'esmentada edició del diari *Ara*, encara que especialment durant el mes de desembre de 2014, van aparèixer als telenotícies de TV3 i del canal 3/24¹, al programa *InfoK* del canal Super3², així com als informatius de La Sexta³ i als Informatius territorials de RTVE⁴, uns breus vídeos –pels volts d'un minut i mig, o dos, cadascun– difonent aquesta iniciativa. El *Juga Verd Play* s'engegà la temporada 2013-14, com a projecte pilot, i durant la temporada 2014-15 es va consolidar en el marc d'aquest Consell Esportiu com a programa de ple dret i d'un abast considerable.

El *Juga Verd Play* consisteix en un modificació del sistema de puntuació dels partits a certes lligues, incloent amb un pes del 70% del valor final les votacions al voltant de les actituds i comportaments dels jugadors, tècnics i públic. Això implica, com l'altra cara de la moneda, que el resultat del joc (gols, punts, etc.) té un pes que no sobrepasa el 30% de la xifra obtinguda com a resultat final vàlid, aquell que es farà servir a fi i efecte de les classificacions. Tot aquest entramat de puntuacions conflueix en l'entrada de les votacions en una aplicació per a mòbils i altres dispositius electrònics, que s'ha de complimentar durant el cap de setmana. Es contempla poder puntuar els equips des de casa.

En aquest programa informàtic, es van introduït les opinions particulars sobre els valors percebuts en relació als comportament, actituds, gestos, etc., dins i fora de la pista, dels diferents actors involucrats. Una sèrie d'ítems preestablerts ajuden a perfilar les qüestions que s'hauran de valorar. En el *Juga Verd Play* diferents actors són cridats a puntuar: els entrenadors d'ambdós equips, l'àrbitre, els pares i mares dels jugadors, així

(1) Disponible a: <https://www.youtube.com/watch?v=Tb5x-3J-ywY> [accés: 4.3.2016].

(2) Disponible a: https://www.youtube.com/watch?v=uwCZL1i_rbw [accés: 4.3.2016].

(3) Disponible a: <https://www.youtube.com/watch?v=OfGMLtU2Vlg> [accés: 4.3.2016].

(4) Disponible a: <https://www.youtube.com/watch?v=uPrXIDp4U3Q> [accés: 4.3.2016].

com una nova figura que haurà de vetllar per vigilar el comportament de les aficions, el tutor de grada.

El procediment és senzill: les opinions de cadascú dels que estan convocats a dir la seva es transformen en valors numèrics, que aleshores donen lloc a un còmput global que podem assimilar –com ja he avançat– al resultat final d'un partit celebrat amb un marc tradicional de competició, o competició clàssica. Aquesta impregnació en el resultat final dels parers dels adults suposa, sota el meu punt de vista, una qüestió en què es fa necessària la reflexió ètica.

La qüestió sobre de quina manera els pares han d'estar involucrats en les activitats dels fills, demanant-nos fins i tot si convé que hi estiguin presents en la celebració dels encontres, resulta una de les preguntes bàsiques no només per fonamentar una criança adequada dins de la família, sinó per plantejar l'horitzó ètic de l'esport. Aquesta pregunta traspasa les fronteres pròpies de la llar i de la criança dels fills per esdevenir, inevitablement, una qüestió sobre la convivència en la polis. És, per tant, una qüestió de política i de pedagogia, al meu entendre.

Parteixo del següent punt de vista: aquesta intervenció dels actors que no estan al centre de l'activitat fa que l'eix en el qual es dona l'activitat es difumini. O per dir-ho en el llenguatge que hem emprat: fa que es *des-centri*, que es perdi el centre que era la tasca, l'activitat pròpia dels jugadors. Dit això, considero que quan volem treure l'entrellat de tot això ens trobem que, quan identifiquem els passos que donen els adults podem diagnosticar el grau d'invasió que succeeix. I lligat a això, el major o menor grau d'invasió de l'espai de l'activitat en la que participen els nens ens ajudarà a respondre la qüestió si deixem que construeixin certs espais de formació i lleure com a propis, com els seus propis productes.

Contemplar la importància d'aquesta dimensió dels productes dels infants penso que ens ha de fer reflexionar a tothom. El fet és que considero que no s'ha estudiat amb prou deteniment el *Juga Verd Play* i, al meu entendre, hem de valorar si la implicació que planteja aquest programa s'adreça a la criança com a protecció, o bé si ens aboca a una criança com a invasió. Aquesta reflexió és important per analitzar el plantejament de base del que parteix el *Juga Verd Play*.

Segons González i Alastrué (2014), les bondats percebudes semblen superar amb escreix els potencials problemes. Lligat a la creença que el programa funciona i és encertat en la seva metodologia i en el seu propòsit, es torna indispensable analitzar amb detall les llums i ombres d'aquest programa, tasca a la qual li dedicarem les properes pàgines. A més, convé tenir present que s'ha generat un marc legislatiu que el pren com a model, concretament dins de l'Annex 1 (apartat 2.3.) de la Resolució PRE/2095/2015 (Generalitat de Catalunya, 2015).

Algunes modificacions en la manera de puntuar els partits (i de valorar els mèrits esportius)

Hi ha hagut en els darrers anys algunes propostes per incorporar diferents paràmetres en el resultat final dels partits i mirar de corregir-ne alguns aspectes. César R. Torres i Peter F. Hager, que treballen a la Universitat de Brockport, als EUA, van escriure el 2007 sobre els sistemes de puntuació que s'havien posat en pràctica en algunes lligues (Torres i Hager, 2007). En el seu article, els autors apunten com en alguns esports es poden donar punts addicionals a equips en uns determinats casos: quan marquin cinc o més gols; en cas que deixin als rivals en un o zero gols; si perden el partit per només un gol. Aquesta pot ser una manera –fins a cert punt legítima– de corregir l'assignació de punts d'un partit, passant d'un principi de tot o res a un de més gradual. En tot cas, les opinions de Torres i Hager apunten a una possible direcció per a la reflexió.

Aquest tipus de mesures les anomenaré *modificacions dins del joc/puntuació*. També en diré *modificacions del marcador final*, doncs els ítems avaluats alteren la puntuació del partit, ja sigui en el resultat final o a la classificació. Ara bé, hi ha hagut altres estratègies diferents per mirar de puntuar/valorar els partits i allò que succeeix. En altres casos, s'han creat els anomenats trofeus *fair play*. Aquests consisteixen a fer una classificació paral·lela a la tradicional on es valoren, diguem-ne d'alguna manera, els aspectes morals que apareixen durant el joc. O allò que darrerament s'ha posat molt de moda dir: els valors. Es tracta de comportaments que els jugadors individualment, o bé sigui alguna jugada de l'equip, mostren en determinats campionats: llençar la pilota fora quan un rival està lesionat i està al terra; respectar les decisions arbitrals; felicitar a l'equip rival per la victòria; saludar-se abans i després del partit.

Seguint aquest esquema de doble classificació (un, el tradicional; l'altre, el que s'anomena de joc net o *fair-play*), al final de la lliga o torneig hi haurà un equip guanyador de la competició tradicional, o clàssica, i un altre equip (o bé el mateix) obtindrà el trofeu *fair-play*. Per molt que es vulgui donar valor a aquest trofeu *fair-play*, és en el millor dels casos un guardó secundari en comparació al trofeu del torneig, de la lliga o de la copa. O almenys era fins ara si fa no fa així, fins a la irrupció del *Juga Verd Play*. Aquest altre tipus de canvis els anomenaré *modificacions fora del joc/puntuació o d'escala paral·lela*, al·ludint al fet que hi ha una escala paral·lela a la puntuació de joc. En aquest cas hi haurà coincidència amb allò que pren el legislador com a sistema de puntuació paral·lel en l'epígraf 2.3 de l'Annex 1 de la Resolució abans esmentada (Generalitat de Catalunya, 2015).

Dit això, analitzaré una mica més en detall aquest segons tipus de modificació, la d'escala paral·lela. És possible que coincideixi el mateix campió en una escala i en l'altra. No obstant, penso que en si mateix l'establiment de la mesura dels trofeus *fair-play* parteixen d'un biaix ideològic, d'un supòsit no explícit però que podem certament evidenciar: qui ho va pensar calculava, probablement, que qui guanyés estaria disposat a «passar pel damunt de qui fes falta» i per tant no assoliria ambdós reconeixements. Aquesta creença aniria acompanyada d'un altre supòsit: els guanyadors de trofeu *fair-play* no estarien de cap manera disposats a fer-ho, això de passar per damunt de qui faci falta. En realitat, és per això que se'ls condecora, encara que no hagin excel·lit a nivell de joc, com els campions. Tot plegat, el que tenim és que sobre els campions sempre hi

haurà la sospita –planeja l'ombra– del dubte moral sobre els mitjans que han estat disposats a fer servir per aconseguir els seus fins, la victòria.

Els referents propis del 'Juga Verd Play': la idea que esdevé «canvi de paradigma», els trofeus 'fair-play' i els concursos televisius

En un vídeo d'una mica més de set minuts amb guió i presentació de Carles González i Pere Alastrué (González i Alastrué, 2014), autors de la campanya del *Juga Verd Play* per encàrrec del mencionat Consell, ambdós parlen de manera franca que el model del trofeu *fair-play* els ha influenciat. Ara bé, seria el *Juga Verd Play* una proposta basada en la idea de la modificació d'escala paral·lela, com és el cas del trofeu *fair-play*, o bé es tractaria d'una modificació del primer tipus que hem vist, és a dir, del marcador final? Malgrat les influències explícites, la incorporació de la idea del trofeu *fair-play* es desenvolupa en un marc diferent: esdevé una proposta de modificacions del marcador final. Per González i Alastrué és necessari incorporar la llavor del trofeu *fair-play* dins de la puntuació final de partit, i no a banda. Al seu parer calia que aquests paràmetres fossin inclosos en el resultat final, i no com a classificació paral·lela.

A més a més, aquests dos autors parlen, d'acord a aquest i d'altres aspectes, d'un «canvi de paradigma» en l'aplicació de la campanya que han ideat. Això semblen paraules majors i caldria prendre-ho amb molta cautela. Des de que Thomas Khun (1971) va publicar en anglès al 1962 el seu llibre, sabem que les revolucions científiques i els canvis de paradigma passen quan la comunitat científica posa en dubte el paradigma vigent. En l'acumulació de noves troballes científiques, s'acaba desballestant el vell paradigma, que es substitueix per un de nou que resulta més útil per explicar el món de la ciència. És a dir, quan un nombre suficient de persones dins la comunitat científica posen en dubte quelcom i allò sembla que ja no serveix per explicar certs fenòmens com bé feia abans, comença a esdevenir canvi de paradigma.

Per començar, però, caldria esbrinar en quin marc teòric es mou el *Juga Verd Play*. Aquesta és l'única manera segons la qual podem situar el diagnòstic o dictamen, de si el *Juga Verd Play* clarament esdevindria o no esdevindria un «canvi de paradigma». Ara bé, sense esmentar obertament en quin marc teòric es mouen, és ben complicat imaginar respecte a què el programa significa –o podria significar– un canvi a nivell de paradigma. Anem a mirar de treure'n l'entrellat.

Per fer-ho, proposo analitzar i perfilar en quin marc teòric es situa el *Juga Verd Play*. Al meu entendre, es sosté –encara que els autors no ho explicitin– sobre un marc teòric de tipus cognitiu-conductual. Hi ha una relació clara, lineal entre el comportament socialment desitjat i la recompensa obtinguda, la valoració positiva d'aquells qui tenen dret a votar en cada encontre. Quelcom com ara uns punts «extra», podríem dir-ne, a afegir al 30% al qual poden aspirar els nois i noies que juguen. Hi ha un «reforç positiu» per determinades conductes que s'afegirà al còmput de l'equip.

Tot plegat, encara podem copsar altres elements destacables. Si ens ho mirem des del punt de vista d'alguns pares i mares podem veure-hi fins i tot una dimensió, sense forçar-ho gaire, que el fet de puntuar cada jornada esdevé quelcom com ara «treballs forçosos». Els progenitors acaben posant la puntuació gairebé per obligació. Les aficions que no puntuen de manera diligent pel canal establert (l'app) acaben perjudicant als nens, doncs a la llarga l'equip és penalitzat en la puntuació global per la no partici-

pació dels pares i mares en les votacions. A la llarga, doncs, poden arribar a tenir més altes puntuacions els equips que «fan els deures» que no pas els que s'estalvien de fer-ho. I aleshores, la mesura del canvi d'actituds i comportaments no és gens nítida, sinó que es valora obertament els «alumnes aplicats» que omplen la valoració setmanal del partit. En aquest cas, *el paper d'alumnes* l'he reservat als pares pel que fa al seu vincle amb la institució, el Consell Esportiu del Baix Llobregat. Són alumnes, però, que no van a classe⁵.

Vist això, penso que l'afany inicial de canviar les actituds i comportaments que no són desitjats entre els participants de l'activitat esportiva es transforma, d'alguna manera, en un tràmit en el qual s'obliga als pares –que no són els únics– a participar en les votacions. I això contrasta amb el que vèiem al món de l'esport fa uns anys. Fa ara un temps recordo que vivíem bàsicament dos tipus d'escenes en relació als pares dins de l'esport infantil. Una en la qual trobàvem que els pares no presenciaven mai els partits dels seus fills. L'altra estava referida a quan ho feien com a *hooligans*. Però ara, amb la irrupció del *Juga Verd Play*, la cosa és diferent: passem, dins d'aquest programa en particular, a «obligar» els pares i mares a participar amb el mòbil o després a casa, durant el cap de setmana, per contribuir a la victòria dels fills. A més a més se m'acut que fins i tot alguns pares i mares, tenint en compte que sovint deixen el mòbil als seus fills tothora perquè facin servir jocs o escriguin missatges al whatsapp, deleguin en ells omplir les valoracions que se'ls demana que entreguin pel bon funcionament del programa. Gairebé podem imaginar que, arribats el punt de determinada relació dels pares amb els fills, els progenitors els demanin fins i tot el «favor» als nens d'omplir les votacions. Aquesta podria arribar a ser una incongruència més del sistema proposat, que imagino que es pot donar, encara que al meu entendre no sigui el més preocupant de tot plegat. Entre les escenes del passat i les que ara s'estan incentivant, segueixo notant ben present l'absència de la formació, en aquest cas dirigida als pares i mares, tal i com deia abans. De fet, a la introducció mencionava la formació dirigida als tècnics, i el que he dit seria d'aplicació, salvant les distàncies, també pel cas dels pares i mares.

Penso que aquest és un dels més grans perills que resten dins de programes com el *Juga Verd Play*: el fan passar com un programa de tarannà educatiu, pedagògic, una proposta que transmet el missatge que els infants ja no són el centre de l'activitat. Tanmateix, aquests infants difícilment podran assumir els productes com a propis. L'altra cara de la moneda és que els adults han de participar, si volen seguir les normes, ficant cullerada en les actituds i comportaments dels jugadors i d'allò que els envolta, opinant com un jurat popular d'algun *talent show* de la televisió. I això revesteix, d'alguna manera, un dispositiu de canvi, de formació personal tants pels que puntuen (ja els hem vist) com pels que són puntuats. Ara bé, mentre gairebé tothom puntua i és puntuat, els jugadors només són puntuats i no tenen ocasió de puntuar. Això és un tret a destacar de la proposta.

Un cop feta aquesta anàlisi inicial, proposo partir d'aquesta idea: ateses les mancances que encara arrosseguem en el sistema de l'esport infantil, vaticino que estan molt

(5) Tal com comentaré a les conclusions, un aspecte destacat del *Juga Verd Play* és que malgrat pretén afavorir la formació dels pares, no els ofereix formació sinó que senzillament votin d'acord al que han vist al partit. Per això mateix convé remarcar la idea que els pares esdevenen pels autors del *Juga Verd Play alumnes que no van a classe*. I per tant, podem posar en dubte l'efectivitat d'un aprenentatge que no està guiat per cap mestre, professor o entrenador.

lluny de poder-se solucionar mitjançant aquestes solucions reglamentades que es proposen. Considero que el *Juga Verd Play* no suposarà un canvi de mentalitat, un canvi personal i social, pel sol fet de crear un nou marc normatiu propi d'una hibridació del sistema de lliga tradicional i el trofeu *fair-play*, que com ja hem vist és el teló de fons en el qual es donen els papers de l'auca.

Per aprofundir una mica més en l'assumpte del «canvi de paradigma», cal tenir clar que el conductisme –que forma part del cos teòric del model cognitiu-conductual– no té res de nou avui. Premiar les «bones conductes», o bé ara les «conductes esportives» suposa, sense anar més lluny, aplicar un reforçament positiu, ras i curt. Per tant, si estem d'acord que el *Juga Verd Play* neix dins d'aquest model i amb aquests referents principals, certament s'ha de reconèixer que no suposa un canvi substancial, ben al contrari del que anunciaven els seus autors. A hores d'ara el model cognitiu-conductual és el model hegemònic, i res que estigui emparentat amb aquest model podem veure-ho com quelcom de transgressor. Els que se situen de la banda de la psicoanàlisi o la cibernètica bé saben que l'hegemonia –qui té la paella pel mànec– són les institucions que operen des dels marcs propis del model o corrent cognitiu-conductual.

En tot cas, si estem d'acord que el *Juga Verd Play* fa flaire de cognitiu-conductual, això suposaria regir-se per la norma comuna, per allò que és convencional. Per tant, no he trobat elements suficients per dir que trenca amb el paradigma vigent, tal com asseguren els seus autors. Segons el que he analitzat fins aquest punt de l'article, no puc donar per bona la idea que el *Juga Verd Play* esdevingui canvi de paradigma. De fet, considero que caldria fer una lectura completament diferent: penso que caldria veure'l totalment com la continuació del paradigma en el que estem instal·lats a nivell social. Eventualment, per assolir quelcom que se li sembli a un «canvi de paradigma», s'hauria d'abandonar aquest model i prendre'n un altre, cosa que considero que no succeeix de cap de les maneres en el *Juga Verd Play*.

A més a més d'això, cal dir que al *Juga Verd Play* es participa en un marc modificat de la competició no tant perquè sigui un millor sistema, diguem, a nivell ètic, tot i que es plantegi en aquests termes (o bé dels famosos valors). La millora respecte allò que hi havia hagut fins ara és, sota el meu punt de vista, només retòrica, diguem-ne *de cara a la galeria*. Quan els pares i mares puntuen amb l'app, ja ho hem vist, no resulta necessàriament d'un canvi d'actitud en la seva vivència personal ni del vincle amb els seus fills: és ben bé el reflex d'un estímul, en aquest cas fruit d'un nou requeriment de «votació forçosa» del nou reglament, que no deixa pràcticament marge a la no puntuació de les actituds i comportaments. I al cap del carrer, ja ho havia avançat, tenim que els pares i mares participen per col·laborar en la victòria dels fills, i els pares i mares poden posar, així, el seu *granet de sorra*.

Aquest fet trobo que és cabdal. Aquesta mena d'apropiació del producte del fill/a (del joc) és el que abans em referia en termes d'invasió. Aquest paper dels pares desdibuixa la sensació del jugador de fer-se propi el producte, és a dir, el joc individual i col·lectiu. Cal tenir clar que el producte, el joc, és quelcom que es reflecteix en el resultat, en el marcador. No podem oblidar, seguint aquesta veta de l'anàlisi, que el marcador mostra l'encert en el joc desplegat per un equip o bé un jugador, i per tant cadascú pot reconèixer l'excel·lència atlètica que ha desplegat amb el seu joc quan mira el marcador. Bé doncs. Trobem a pares i mares valorant què fan els nens. Però sembla que se'ns passi per alt que els pares ja valoren moltes altres coses que fan els seus fills, i que

així mateix els entrenadors tenen aquest paper en l'esport, com els mestres i professors a l'escola.

A casa –ja ho sabem–, rau la base del desenvolupament psíquic de tots els infants, i considero que no cal afegir-hi amb calçador elements com els que planteja el *Juga Verd Play*. Sinó ens podem arribar a imaginar, erròniament, que aquest programa «educa» els que hi participen. Lamentablement aquest discurs suposa l'enteboliment dels efectes pràctics que poden donar-se en l'aplicació d'aquest programa.

El procés de desenvolupament saludable de la persona, al meu entendre, esdevé fruit d'unes altres modificacions. Canviar el reglament i, concretament, la manera com es puntuja en un partit no es traduirà en un canvi de les persones que hi participen: aquesta modificació no garanteix que les persones canviïn la seva manera de ser. En tot cas, hi haurà un ajustament a aquestes noves normes, però és molt esperar que hi hagi canvi d'actituds i comportaments. Arribats a aquest punt, podem dir que un dels més grans mals del programa es que confon la norma o la llei amb l'educació, com comentarem més endavant amb detall.

La competició, que en nombrosos casos quan es parla d'infància és criticada i fins i tot arraconada, en aquest cas no es critica aferrissadament. Ans el contrari. La competició s'incentiva en el *Juga Verd Play* amb les puntuacions sobre comportaments que vincula el resultat final a les votacions dels altres actors al voltant del joc, és a dir, a banda dels jugadors. En aquest sentit, el programa defuig el rebuig sistemàtic a la competició que es dóna en nombrosos casos en el marc infantil, com per exemple com caracterització fonamental dels jocs cooperatius (Orlick, 2011). El *Juga Verd Play* utilitza la competició com a sistema per puntuar i valorar els comportaments morals dins de l'àmbit esportiu. No arraconar la competició és congruent amb un altre referent pres per González i Alastrué (2014), concretament els concursos televisius amb jurat professional i jurat amateur, que són un altre element amb el qual els autors identifiquen la gènesi del programa, a banda del trofeu *fair-play*.

No obstant, l'atenció dirigida a puntuar i complir amb els requisits normatius –el que anomenarem procediments– probablement fa perdre de vista la qüestió formativa dels tècnics, doncs posa el focus d'atenció en una altra banda. Com ja he dit, per mi el gran assumpte pendent de fa molt de temps en l'esport infantil i juvenil és encarar amb decisió la formació dels tècnics des de la perspectiva grupal, tal com apuntava a la introducció. En el cas del *Juga Verd Play* tornem, em sembla, a fugir d'estudi sense afrontar aquest assumpte crucial. És a dir, actuant d'aquesta manera es mira cap a una altra banda, i no s'entoma el problema formatiu que milloraria substancialment l'experiència dels infants, de ben segur, més que no pas fer passar el canvi normatiu com a eina de (suposat) canvi personal. Es promociona, ja queda palès, un marc normatiu nou, però es deixa de banda una veritable formació pedagògica i grupal dels tècnics.

Penso que és bo adonar-nos que, seguint aquest raonament que vaig articulant, el *Juga Verd Play* deixa en un segon terme la formació sistemàtica i freqüent dels participants, tot donant protagonisme a un elaborat sistema de càlcul que es genera a partir de les múltiples votacions, recollides i tamisades per una app. En lloc de més formació amb una organització més clara i congruent, el que trobem són més procediments. En el debat que es va plantejar Plató entre educació i lleis, el *Juga Verd Play* s'ha decantat

completament per les lleis (o quelcom que se li sembla). Plató era molt cautelós, i advertia als seus conciutadans:

Aleshores, no t'hi enfadis. Perquè uns homes així són els més graciosos: legislen i redrecen tot el que ara dèiem, sempre convençuts que trobaran un límit de les malifetes comeses en els pactes i del que jo ara mateix deia, ignoren que, en realitat «escapcen l'hidra». (Plató, 1989, p. 159)

Aquests comentaris ens donen la mesura de la inoperància de certes solucions, com ara el propòsit amb el qual identifico el *Juga Verd Play*. Aquest despropòsit inherent a la pròpia naturalesa del programa és quelcom que ja havia suggerit amb la cita inicial de l'article, la de Lewis Mumford. En aquest sentit, considero que el *Juga Verd Play* seria la maquinària a la qual un grup d'humans fia l'èxit d'una empresa particular. Tanmateix, i vist com el problema de com actuen les lleis i l'educació en les societats humanes ja fou detectat per Plató, cal aportar una altra menció important. Decantar-se pel model dels programes de televisió amb jurat amateur, concepció difosa en el mateix vídeo abans citat, apunta a deixar-se endur per la corrent, per la moda... per allò hegemònic. Per tant, resulta novament incongruent que en un moment històric allò hegemònic (a nivell cultural, polític, econòmic, de *mass media*, etc.) ho puguem identificar, ni que sigui tènueament, amb allò que representa un canvi de paradigma.

Tot això no tindria més importància que reconèixer-ho sense embuts, és a dir, no voler adornar la parafernàlia del *Juga Verd Play* ni de motius bondadosos sobre unes fites d'educació dels infants, ni vestir-ho de canvi de paradigma. No obstant, se'ns indica que estem davant de quelcom totalment nou... encara que no sigui així, com ja he pogut explicitar. D'altra banda, si es vestís aquest programa sense la idea de canvi de paradigma, és a dir, desactivant la possibilitat d'esdevenir un element transformador a nivell social i cultural, tinc la impressió que l'enginy mateix perdria part de la seva força, del seu màrqueting.

Fruit d'aquesta anàlisi penso que no podem atribuir al *Juga Verd Play*, certament, cap mena de canvi de paradigma de res. Més aviat seria bo reconèixer la continuïtat i exacerbació d'altres propostes ja conegudes, com ara els trofeu *fair-play*, o bé un altre que podem esmentar, el de la *Tarjeta Blanca* dins dels programes de la Fundació Real Madrid (Ortega, Giménez, Jiménez, Franco, Durán i Jiménez, 2012, p. 58-60). O bé una altra que també anomenen els propis autors, la *Tarjeta Verda*, la qual també incorporen al programa dins l'apartat «suma verds». Segons Eduardo Galeano, la *Tarjeta Verda* procedeix de les lligues de futbol infantil i juvenil a Finlàndia (Galeano, 2001).

Així doncs, vestir d'educació en valors i de canvi de paradigma aquest programa no altera que el substrat en el que arrela sigui la continuïtat de tot un moviment que, en els darrers temps, s'ha emparat sota el que he anomenat model cognitiu-conductual. Dit això, allò més important que resta per assenyalar és, al meu entendre, el següent: considero que la dissolució del pes del resultat de joc en el resultat de partit conformat per un conglomerat de votacions no fa cap mena de favor als infants. Gens ni mica. I aquest serà la principal idea que vull apuntar d'ara fins al final d'aquest treball.

El paper protagonista dels pares i les dificultats en els infants per tal de poder reconèixer els productes com propis

Un aspecte que esdevé crucial en la vida de tot ésser humà és ser capaços de *reconèixer-nos en els nostres productes*⁶, és a dir, conèixer l'abast de les nostres creacions en un sentit ampli del terme. Els jugadors han de reconèixer la seva aportació al desenllaç del partit per tal d'assumir que són autors d'allò que fan, i que el resultat no depèn de les decisions arbitrals ni de la sort, sinó de com es condueixen durant el transcurs del partit. L'autoria del projecte de ser esportista pot decantar-se envers els altres («l'entrenador no em fa jugar»; «l'àrbitre ens ha perjudicat»), o bé mirant cap a un mateix per tal d'agafar el timó del propi joc. Podem dir que el resultat de partit reflecteix els esforços i els encerts de cadascun dels bàndols.

El paper atribuït als pares dins del *Juga Verd Play* és d'una centralitat, d'un protagonisme abassegador. En l'esport dels fills, els pares són al bell mig de l'acció, encara que l'experiència de l'infant passa dins de la pista. Les alegries i els disgustos propis de l'esport són, certament, fruit de circumstàncies que es donen bàsicament dins de la pista. Encara que en ocasions escenes vergonyants a la grada poden fer plorar als nens, que s'avergonyeixen dels seus propis pares o fins i tot arriben a tenir por que es puguin fer mal de veritat, el flux d'emoció neix dins de les línies del camp de joc. Ara bé, en el cas del *Juga Verd Play* els pares són ben bé al centre de l'acció pel fet que voten (ocupant la posició de jutges envers el que fan els seus fills) i que els voten (concretament el tutor de grada).

Entre les opcions que tenen, els pares poden premiar o bé castigar els fills per com s'estan comportant al partit. Dic opcions però, de fet, estan dins d'una situació paradoxal. Si voten i donen una puntuació als seus fills, alteren irremissiblement el resultat del partit amb les seves opinions, judicis. Però si consideren que seria millor abstenir-se'n, això tindrà una repercussió en forma de sanció en la classificació per l'equip dels seus fills després d'un cert nombre de «faltes». Així doncs, la invitació a participar de l'esport dels seus fills d'una determinada manera té més aviat una perspectiva d'obligació.

Que els pares s'involucrin d'una determinada manera en el *Juga Verd Play* ve justificat per una premissa molt feblement argumentada. Carles González ha dit en alguna ocasió que pren com a referent una idea: que tots a la tribu han de fer-se càrrec de l'educació. La idea no és original, sinó que és una idea que va popularitzar en l'àmbit educatiu José Antonio Marina, que així mateix remetia com a font a una dita africana. Concretament la versió que en fa González de tot plegat és:

El proverbi africà diu que per educar fa falta tota la tribu. Era irrenunciable implicar d'una forma diferent el públic i els entrenadors. Les famílies se senten partícips del que passa en el partit perquè poden votar amb l'app' els jugadors de l'equip rival, i el tutor de grada, un altre pare, avalua l'actitud i pacifica possibles conflictes. I a més, si hi ha problemes, volem que a l'arribar a casa el nen toqui la fibra als pares i els digui que si es comporten malament els fan perdre. (a Vargas, 2015)

Encara de manera allunyada i esbiaixada, crec veure en aquest propòsit del *Juga Verd Play* un aire de família amb un tema recurrent en el món educatiu: l'avaluació. En els darrers temps s'ha imposat la filosofia que en l'àmbit educatiu cal incorporar altres actors en el procés d'avaluació, és a dir, no deixar-ho exclusivament en mans dels pro-

(6) En conversa personal amb la psicòloga Marcela Hernando.

fessors. Es fa ressò d'aquesta possibilitat en Joan Arumí, al que ja he citat, que és professor del grau de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport de la Universitat de Vic:

No ha de ser una avaluació feta només per l'entrenador, sinó que és interessant que siguin els mateixos esportistes els qui participin. Tota aquesta perspectiva apropa l'esport al món educatiu. (Arumí, 2015, p. 111)

Considero que hi ha una important diferència entre involucrar els alumnes/jugadors en l'avaluació del que està passant (com bé exposa Arumí), i obrir la porta que els pares fiquin cullerada en el que passa en els partits. En cas de comptar amb el parer d'alumnes/jugadors, penso que és un pas necessari que ells mateixos es reconeixin en els passos que estan donant, llegint el significat dels avanços, retrocessos i fins i tot bloqueigs dels que són autors. Hi ha una diferència abismal entre reconèixer els efectes que un mateix té en els seus productes (notes, cistelles, aprenentatges...) i convidar els pares a dir què els sembla el que fan els fills als partits.

Retolar el *Juga Verd Play* com una proposta educativa em sembla desafortunat, en la mesura que de la manera que es fa suposa una invasió en l'espai de joc dels nens, una intromissió que sota el meu punt de vista poc té a veure amb l'educació. Quan se'ls demana als pares i mares que participin en les votacions, no es presenta cap mena de formació explícita envers ells. Ans el contrari: si han d'aprendre alguna cosa, serà a castigar i premiar els seus fills, i ben poca cosa més. Esdevé, doncs, un tracte paternalista envers ells. La situació seria lleugerament diferent si en el *Juga Verd Play* es formulés algun tipus d'acció formativa dirigida als pares, tal i com reflexiona Arumí (2015): «És necessari que des de l'àmbit esportiu s'ajudi a mares i pares a aprendre a observar la multitud d'aprenentatges que poden adquirir els seus fills amb l'esport» (p. 69-70). Penso que si prenem nota del que diu Arumí, caldria fer alguna cosa més amb els pares i mares que no pas convidar-los/obligar-los a fer la votació de rigor.

En aquest sentit, penso que aquest tipus de sol·licitud als pares per tal que participin no compleix ni els més mínims requisits d'una intervenció educativa i, per tant, no encamina gens ni mica cap a la salut. Més que no pas posar ordre i claredat, el que imposa és un gruix considerable de confusió, ja que el que fan els infants es barreja amb el que fan els adults. Això, en termes de caire psicològic, podríem anomenar-ho com a falta de diferenciació. Seguint aquest raonament (menys ordre, més confusió, i per tant menys diferenciació entre infant i adult), ens adonem de la força que rau a les paraules de Plató (1989): «Per tant, el que dèiem des del principi: als nostres infants els establirem jocs més ajustats a normes. Perquè si aquesta infantesa resulta desordenada, serà impossible que d'un infant així en creixin homes nobles i legals.» (p. 156).

Tant si ho mirem des del punt de vista de la invasió de l'espai dels infants per part dels adults, com per la confusió sobre l'autoria dels productes, tots dos aspectes complementaris, el greuge és clar, evident. Una mirada dels pares que no es centra en posar l'accent en la vàlua del que fan els seus fills en el propi terreny de joc, sinó més aviat en els gestos d'esportivitat, considero que resulta invasora en el moment que introdueix una variable (les votacions) que afectarà el resultat final del partit. Això farà que es confongui el producte dels fills (cistelles, gols) amb el producte dels pares (votacions).

En l'esport infantil i juvenil, aquesta situació en la qual els jugadors poden reconèixer la seva autoria sovint és «maquillada». Ho veiem amb aquests paràmetres correctors que jutgen els pares i mares dins del *Juga Verd Play*. Però no és el primer cas d'aquesta

mena de mesures de maquillatge. Anteriorment ja havíem vist mesures correctores de diferències individuals i d'equip, com bé pugui ser deixar d'apuntar les cistelles un cop s'assolit un cert punt del partit, quan s'arriba a una diferència determinada en el marcador. Aquesta mesura és el que s'ha acabat coneixent en el bàsquet federat català com a norma de «tancar acta» o bé «tancar marcador», la qual demanava una anàlisi detallada. Per una aproximació inicial del tema hi ha un treball monogràfic recent (Valenciano, 2015a). Una altra solució de maquillatge és prendre mesures per amagar les classificacions de les lligues, sense difondre-les, o bé limitant la diferència de gols apuntats al resultat oficial a la pàgina web a un cert nombre. Per exemple 5 gols de diferència en algunes lligues de futbol en l'àmbit català. Però ara no entraré a comentar en detall cap d'aquestes mesures particulars.

Ara em centraré, de fet, en un altre aspecte que ja he esmentat: penso que el que planteja *Juga Verd Play* és una confusió terrible entre el projecte dels nens i el projecte dels pares, entre els seus respectius productes. On apareix aquesta confusió, penso que caldria diferenciar uns dels altres, i diferenciar-se l'un de l'altre. Sense cap mena de dubte els pares i mares, quan puntuen el que han vist en el partit, fiquen cullerada en el resultat final. La saludable diferenciació entre el que volen uns i el que volen els altres s'esvaeix completament. Això suposa una gran confusió i una greu distorsió en el desenvolupament dels infants, que veuen envaïda la seva activitat, dins de la qual poden reconèixer els seus productes, però no pas en aquestes condicions. Fruit d'aquesta maniobra aparentment bondadosa i, paradoxalment, considerada com un gest de cura envers ells dins de la situació competitiva, els seus productes ja no són seus, sinó que els pares i mares els fan seus.

Per tal de parlar amb propietat, cal distingir què és protegir del que seria un gest invasor. Una altra manera de malmetre el desenvolupament de l'infant seria desentendre's del que li passa al nen o nena. En el següent fragment es recull el segon tipus de situació:

Quando esta protección, tutela o vigilancia no existe, o es demasiado escasa, el niño no puede llegar a emprender o a enfrentar las circunstancias o las vicisitudes con que tropieza en su proceso de crecimiento y de expansión. Con este desamparo siente también la falta de amor y de suministro que debiera venir de sus progenitores. (Rascovsky, 1974, p. 95)

Quan el 70% del pes de la puntuació per inclinar el resultat final passa de les mans de l'actuació dels jugadors, com era en la competició tradicional, a recaure en el criteri i puntuació dels adults, considero que s'atempta contra aquest pilar del desenvolupament psíquic que he estat descrivint. Aquest pilar, el de poder-se reconèixer en els propis productes, queda en suspens, en entredit. Vist aquest nou repartiment de la importància de les aportacions dels propis jugadors, tinc la certesa que se'ls està arrabassant als infants l'experiència de reconèixer que són ells qui han d'assumir les conseqüències de tots els seus actes. És a dir, se'ls arrabassa l'aprenentatge de la responsabilitat⁷. I així es perd una colossal oportunitat d'educació sobre el funcionament de la realitat: que cadascú de nosaltres hem de carregar amb tot el pes dels nostres actes. I els

(7) De vegades sentim com en determinats àmbits educatius o esportius parlen de recuperar la *cultura de l'esforç*, per exemple, i com de vegades es diu que és un aspecte que va a la baixa. No obstant, mentre diem això malbaratem importants oportunitats d'exposar als infants i als adolescents a experiències d'aprenentatge de la responsabilitat, com ara veure en el marcador el reflex dels seus encerts i errors en un partit.

nens no se'ls ha de fer passar de puntetes per aquesta experiència, ans el contrari: se'ls ha de convidar a viure-la vigorosament i a reflexionar sobre el que comporta.

Hi ha un important pedagog de l'educació física i l'esport, Wolf-Dietrich Brettschneider, que ho ha exposat d'una manera clara i poètica: «un pot flirtejar amb la [noció de] joventut i la seva innocència durant un temps, però un no s'hauria d'oblidar que la joventut es també el millor moment per perdre la pròpia innocència i trobar una identitat.» (Brettschneider, 1991). Em sembla entendre de les paraules de Brettschneider que cal assumir la realitat pròpia de la vida, és a dir, fer-nos grans i aprendre a fer els nostres propis judicis. Però per fer-ho caldrà poder considerar els nostres productes com a propis, i un cop els tinguem en aquesta consideració, els podrem valorar d'una manera o d'una altra.

Allò que apareixia amb diàfana claredat davant de tothom en el resultat d'un partit, fins i tot quan algun dels dos equips sortia apallissat i això incomodava alguns adults, avui s'esborra, es vol amagar i fer com si no hagués passat res. Això va en la direcció contrària de fer-se gran, de responsabilitzar-se, de deixar de costat la innocència. Així, difuminant el protagonisme dels infants dins del joc és com apareix un altre rastre de la tendència a la protecció dels infants que condueix envers la seva progressiva infantilització, en lloc d'ajudar-los a prendre el camí cap a una progressiva autonomia (Valenciano, 2015b; 2015c).

En totes les ocasions –com ara el cas del *Juga Verd Play*– en les quals s'opera amb paràmetres aliens a allò que les persones han assolit per elles mateixes, és a dir, als seus mèrits, es mistifica la vivència de l'infant amb fórmules i circumval·lacions inútils. Això ja és quelcom que advertien els ja esmentats Torres i Hager (2008). Una forma que poden agafar aquestes mistificacions és precisament aquests reglamentaris que s'estan posant en pràctica –cal tenir-ho molt present– per a 5.300 nens i nenes la temporada 2014-15 al Consell Esportiu del Baix Llobregat, tal com publicava el diari *Ara* el 19 de gener de 2015. Però a hores d'ara poden arribar a afectar molts més milers d'infants a Catalunya, i és quelcom que hem de tenir molt present.

Tanmateix, pensar a fons el *Juga Verd Play* implica algunes reflexions addicionals a les que he anat aportant en aquestes pàgines. Per a l'aplicació raonable de l'esport segons les regles, cal garantir la necessària, suficient i –seria desitjable– excel·lent formació dels que han d'aplicar-la (els àrbitres), així com també vetllar per l'adient formació dels que han d'ensenyar com jugar d'acord a les normes (els entrenadors). Tot això incidiria en la formació dels jugadors envers la idea que, coneixent amb detall el reglament, ells podran treure-li profit trobant eines per millorar el seu propi joc⁸.

Considero que caldrà fer un esforç molt especial per vetllar d'una altra manera per aconseguir que la vivència de l'infant en l'esport sigui saludable. Bàsicament consistiria en salvaguardar la seva vivència de totes aquelles dimensions alienes a l'activitat protagonitzada per ells mateixos, seguint la idea que no cal donar-los ajuda quan no la necessiten (Winnicott, 2006). Certament, no donar-los aquesta ajuda injustificada condueix a que ells mica en mica li puguin anar donant valor a allò que fan. No es tracta que visquin en una bombolla, és clar, però tampoc que els adults potinegem amb els seus productes. Caldria trobar el punt mig.

(8) En conversa personal amb la psicòloga Marcela Hernando.

Com ara hem vist que passa amb el *Juga Verd Play*, els infants viuen una experiència en el que el joc que practiquen deixa d'estar al centre de l'atenció, i són els adults propers els que intervenen en l'activitat de la qual s'haurien de mantenir higiènicament al marge, a un costat. Com bé em deia la terapeuta abans citada –la Marcela Hernando– al voltant d'aquest assumpte⁹, el focus hauria d'estar en tot moment i sense cap mena de dubtes en la pista de joc, i no a les graderies, justament al contrari del camí que ha encetat molt perillosament el *Juga Verd Play*. D'això es desprèn el to d'alarma que he volgut mostrar en aquest article.

A tall de conclusions

He parlat de les modificacions reglamentàries dins del joc/puntuació, com seria el cas de la proposta de Torres i Hager (2007), i fins i tot la de González i Alastrué (2014). Una manera diferent de modificar els reglaments seria la de les modificacions fora del joc/puntuació, també anomenades d'escala paral·lela, com seria el cas dels trofeus *fair-play*. Penso que aquesta distinció és útil i marca un tarannà diferent de cadascuna de les propostes.

A partir d'aquest aclariment i lligant-ho amb els aspectes pedagògics i ètics que he analitzat, podríem definir diferents graus d'invasió de l'espai dels jugadors per part dels adults, seguint un cert ordre o gradació. La que menys, la de Torres i Hager (2007), ja que les modificacions en el resultat final reflecteixen aspectes del propi rendiment de l'equip. En un terme mig d'invasió trobaríem els trofeus *fair-play*, que tot i afegir una variable «moral» al resultat del joc, la mantenen al marge del resultat de joc. I finalment, la més invasiva de totes, al meu entendre, la que s'aplica en el cas concret del *Juga Verd Play*.

Espero haver fet prou palès que cal construir la formació esportiva dels infants des d'una altra perspectiva diferent a l'actual. Reconèixer que el *Juga Verd Play* presenta una norma nova no implica, de cap de les maneres, haver d'estar a favor del que pregona, ni tampoc donar-li vàlua educativa, com bé pretenen aconseguir els seus autors. En la mesura que per mi no resulta gens ni mica un «canvi de paradigma», i molt especialment en relació a la qüestió del producte que ja he esmentat, les bases sobre les que es fonamenta aquest programa queden seriosament en entredit. A més a més, cal tenir present un fet per mi cabdal: per si mateixa cap norma no forma, no educa, com bé assenyalava Plató. Les normes, les lleis o les regles regulen el marc dins el qual duem a terme les activitats humanes. Cal no confondre, doncs, llei amb educació.

El motiu d'elaborar aquest treball no era tan sols fonamentar una revisió rigorosa sobre el *Juga Verd Play*. Tot i que, pel que jo conec, aquesta era una anàlisi fins ara inexistente, també volia proposar als lectors reflexionar, a partir d'aquest programa concret, sobre l'esport infantil i juvenil que volem per a Catalunya. És per això que allò que he palesat en aquest article podrà servir a tall d'exemple per avaluar, tanmateix, altres polítiques esportives. L'anàlisi d'un programa vigent, com ara el *Juga Verd Play*, considero que ens ha de servir com a punt de referència per a futurs estudis i investigacions.

(9) En conversa personal amb la psicòloga Marcela Hernando.

Queda clar que el reconeixement que rep el programa esdevé un termòmetre que permet adonar-nos d'allò que està passant en els darrers anys: el *Juga Verd Play* té tirada a nivell institucional i mediàtic. Així i tot, el fet de percebre amb nitidesa aquesta situació tal com és a hores d'ara no ens ha de fer defallir, ni de bon tros, a aquells que planegem revisar la validesa d'allò que s'ha posat en marxa. Aquesta aproximació diferent i crítica al fet esportiu amb infants està ben present en l'horitzó d'aquest article, i també en d'altres treballs recentment publicats en revistes, o bé presentats en congressos (Valenciano, 2015a; 2015b; 2015c; 2016a; 2016b; 2016c). La idea que capitaneja totes aquestes reflexions és proposar quines són les mesures més adients per poder dur salut a l'esport.

Referències

- Arumí, J. (2007) *L'esport formatiu: Un llibre de club per a entrenadors, pares, aficionats i jugadors*. Barcelona, Generalitat de Catalunya. [Guardonat amb el 24è Premi Serra i Moret (2006) per a obres i treballs sobre civisme].
- Arumí, J. (2015) *Entrena'ls per cooperar: Repensant l'esport d'equip*. Vic, Eumo Editorial.
- Bion, W.R. (1980) *Experiencias en grupos*. Barcelona, Paidós.
- Brettschneider, W.D. (1991) «The many faces of sports as a challenge for sport pedagogy and physical education.» *The José María Cagigal Lecture, AIESEP World Congress*. Association Internationale des Écoles Supérieures d'Éducation Physique, Atlanta. Disponible a: <http://ruc.udc.es/dspace/bitstream/handle/2183/11000/CC%2059%20art%204.pdf;jsessionid=005ECFFADBA4B77738C20782A681E5B1?sequence=1> [accés: 6.6.2016].
- Coalter, F. (2007) *A Wider Social Role for Sport: Who's Keeping the Score?* Londres, Routledge.
- Galeano, E. (2001) «Los atletas químicos». Disponible a: <http://www.pagina12.com.ar/2001/01-03/01-03-04/contrata.htm> [accés: 28.5.2016].
- Generalitat de Catalunya [GENCAT] (2015) Resolució Pre/2095/2015 per la qual s'estableixen els programes d'esport escolar de la Generalitat de Catalunya, per als cursos 2015-2016 i 2016-2017, d'acord amb el Pla Estratègic d'Esport Escolar de Catalunya, 2013-2020, de 16 de setembre. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (25.9.2015).
- González, C.; Alastrué, P. (2014). «Deporte en edad escolar. Juga Verd Play». *Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya*. Disponible a: <https://www.youtube.com/watch?v=oj3ZKVxFLZw> [accés: 28.5.2016].
- Kuhn, T.S. (1971) *La estructura de las revoluciones científicas*. México, Fondo de Cultura Económica, 1962.
- Mumford, L. (2013) *Historia de las utopías*. Logroño, Pepitas de calabaza Editorial, 1922.
- Orlick, T. (2011) *Juegos y deportes cooperativos: Desafíos divertidos sin competición*. Madrid, Editorial Popular. 1ª edició en anglès (1978), 1ª edició en espanyol (1986).
- Ortega, G.; Giménez, F.J.; Jiménez, A.C.; Franco, J.; Durán, L.J.; Jiménez, P.J. (2012) *Iniciación al valorcesto*. Madrid, Ediciones Gráficas Fundación Real Madrid.
- Plató (1989) *Diàlegs, vol. X. La República (llibres I-IV)*. Barcelona, Fundació Bernat Metge.
- Rascovsky, A. (1974) *Decálogo de los buenos y malos padres: Nueva visión sobre las relaciones entre padres e hijos*. Buenos Aires, Schapire Editor.

- Royo, A. (2016) *Contra la nueva educación*. Barcelona, Editorial Plataforma.
- Torres, C.; Hager, P. (2007) «Just Evaluation Systems in Competitive Sport». *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 78 (8), 27-32.
- Torres, C.; Hager, P. (2008) «Desenfatar la competencia en el deporte juvenil organizado: reformas mal manejadas y niños engañados», a Torres, C. [ed.] *Niñez, deporte y actividad física: reflexiones filosóficas sobre una relación compleja*. Buenos Aires, Miño y Dávila Editores, p. 171-193.
- Valenciano, M. (2015a) «Ética, modificación reglamentaria y deporte infantil. Reflexiones sobre los efectos de la norma de "cerrar acta" en el desarrollo infantil». *I Sport And Global Governance Conference*. Barcelona, Universitat Pompeu Fabra (ponència).
- Valenciano, M. (2015b) «La norma de alineación en los minideportes como reflejo de una idea predominante de infancia». *Fair Play. Revista de Filosofía, Ética y Derecho del Deporte* (Barcelona, Universitat Pompeu Fabra), 3 (1). Disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/FairPlay/article/view/291718/380217> [accés: 28.5.2016].
- Valenciano, M. (2015c) «Filosofía del deporte infantil: Sobreprotección y salud mental», a Román, B.; Palaudarias, A.; Esquirol, J.M. *V Congreso Internacional de Bioética. Filosofía y salud mental. Comunicaciones*. Universitat de Barcelona, Institut docent-recerca Sant Pere Claver, p. 45-53. Disponible a: www.aporia.cat (apartat «Publicaciones») [accés: 28.5.2016].
- Valenciano, M. (2016a) «Rastros del desenfatar la competición en el deporte infantil. Los cambios de árbitro a Tutor de Juego en el juicio deportivo, y de partidos a encuentros en el formato organizativo». *Fair Play. Revista de Filosofía, Ética y Derecho del Deporte* (Barcelona, Universitat Pompeu Fabra), 1 (7), pp. 68-97. Disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/FairPlay/article/view/308207> [accés: 28.5.2016].
- Valenciano, M. (2016b) «Esport i educació. Notes sobre el concepte d'esport formatiu i la seva relació amb la competició». *Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 62, p. 58-72. Disponible a: <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/308298/398309> [accés: 28.5.2016].
- Valenciano, M. (2016c) «"Guerra Fría" en el deporte escolar catalán: la Resolución PRE/2095/2015 y la competición por la hegemonía entre el modelo integrado (Juga Verd Play) y el modelo paralelo (Semáforo de Valores)». *II Sport And Global Governance Conference*. Barcelona, Universitat Pompeu Fabra (ponència).
- Vargas, V. (2015) Entrevista amb Carles González i Pere Alastrué. *El Periódico de Catalunya*, 27 de novembre. Disponible a: <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/societat/esport-escolar-juga-verd-play-entrevista-ideolegs-carles-gonzalez-pere-alastrue-4706869> [accés 28.5.2016]
- Winnicott, D.W. (2006) *La familia y el desarrollo del individuo*. Buenos Aires, Hormé.

Reflexiones éticas y pedagógicas sobre el 'Juga Verd Play'. Debatiendo sobre la orientación adecuada para las políticas del deporte infantil y juvenil en Cataluña

Resumen: Actualmente se está mirando de combatir las imperfecciones percibidas del sistema deportivo infantil y juvenil casi exclusivamente a través de la modificación de las reglas de juego. Esto se condensa en determinadas propuestas, una de las cuales analizaremos: el programa *Juga Verd Play*. El propósito de este programa es fomentar una serie de valores para el grueso de los participantes, siendo la base del funcionamiento del sistema un proceso de votaciones de los diferentes actores, el valor del cual podrá decantar la victoria. Así los técnicos, los árbitros, los padres y madres, y una nueva figura que vigila el comportamiento de las aficiones, el tutor de grada, participan votando. La tesis que defendemos en este artículo es que este camino no resulta provechoso para el desarrollo psíquico de los niños, y debido a esto consideramos que nos encontramos frente a un asunto que merece plantear un adecuado debate ético.

Palabras clave: Programa *Juga Verd Play*, filosofía, modificación del reglamento, competición deportiva, desarrollo psíquico del niño, debate ético, promoción de la salud pública

Réflexions éthiques et pédagogiques sur le programme « Juga Verd Play »

Résumé: Aujourd'hui, on tente de combattre les imperfections perçues dans le système sportif pour enfants et jeunes presque exclusivement à travers la modification des règles du jeu. Parmi les différentes propositions en lice, nous analyserons le programme *Juga Verd Play*. L'objectif de ce programme est de promouvoir une série de valeurs auprès d'un grand nombre de participants. Le fonctionnement du système repose sur une procédure de vote des différents acteurs, selon laquelle leur vote peut influencer la victoire. Les techniciens, les arbitres, les parents et le *tutor de grada* (« tuteur de gradin ») – une nouvelle figure chargée de surveiller le comportement par rapport aux loisirs – participent donc par leur vote. Dans cet article, nous soutenons la thèse que cette voie ne profite guère au développement psychique des enfants et que, partant, nous avons affaire à une question qui mérite un sérieux débat éthique.

Mots clés: Programme *Juga Verd Play*, philosophie, compétition sportive, développement psychique de l'enfant, santé publique

Ethical and pedagogical reflections on Juga Verd Play

Abstract: Today, modifying the rules of play has become almost the only way that educators attempt to remedy the flaws perceived in the sporting system for children and youths. Of the specific approaches that have been tried, we analyse one: the *Juga Verd Play* programme. The purpose of the programme is to promote a set of values among the various groups of participants, with the foundation of the system being a voting process in which the votes of the different actors can determine the winner. Votes are cast by trainers, referees, parents and a new figure called the *tutor de grada* ("monitor of the stands"), who monitors fan behaviour. The paper argues that this approach is not beneficial for the mental development of children. For this reason, our view is that the issue warrants a proper ethical debate.

Keywords: *Juga Verd Play* programme, philosophy, sporting competition, mental development of the child, public health